

WWW.ALEKINOZKLASA.PL

Filmoznawcze
opracowanie filmu
Dziewczyna i gondola
reż. Abbe Robinson
Wielka Brytania, Włochy 2014

Autor:

dr Adam Domalewski

Instytut Filmu, Mediów i Sztuk Audiowizualnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Słowa-kłucze:

Wenecja, role społeczne, tradycja, równouprawnienie, muzyka

Krótkometrażowa opowieść o dziewczynce imieniem Carla, która marzy o tym, by w przyszłości sterować gondolą, rozgrywa się – oczywiście – w **Wenecji**. To miasto w północno-wschodnich Włoszech słynie ze swojego położenia na ponad stu małych wyspach połączonych siecią kanałów i mostów. Od setek lat komunikację między nimi zapewniają **gondolierzy**, którzy na swoich łodziach przewożą obecnie głównie turystów. Takim właśnie gondolierem jest ojciec Carli, Francesco – nic więc dziwnego, że zauroczona pięknem rodzinnego miasta dziewczynka chce pójść w jego ślady. Niestety jej plany mogą się nie ziścić, gdyż wielowiekowa spuścizna nakazuje, by gondolierami pływali wyłącznie mężczyźni... Takiego zdania jest także sam Francesco, zwłaszcza że niedawno w jego najbliższym otoczeniu pojawiła się pierwsza kobieta próbująca swoich sił na gondoli.

Jak wyjaśniała sama reżyserka filmu, Abbe Robinson, fabuła nawiązuje do **rzeczywistej sytuacji** panującej w Wenecji – dopiero w 2010 roku miasto przyznało pierwszą zawodową licencję na pływanie gondolą **kobiecie**¹. Była nią 24-letnia Giorgia Boscolo, która przerwała ponad 900-letnią hegemonię mężczyzn. Jej ojciec, podobnie jak ojciec filmowej bohaterki, także uprawiał zawód gondoliera.

Dziewczyna i gondola składa się z serii **epizodów**, czyli krótkich scen, które łączy wspólny wątek – marzenia Carli o byciu gondolierką. Konstrukcja filmu jest dość prosta: wydarzenia mają chronologiczny przebieg, liczba postaci jest ograniczona, niemniej warto zauważyć w nim swego rodzaju **powtarzalność**. Niemal każda z ukazanych scen łączy się z inną, będącą jej odpowiednikiem i rozwinięciem. Aby to spostrzec, posłużmy się planem wydarzeń:

- (1) Carla płynie gondolą ze swym ojcem.
- (2) Dziewczynka schodzi nocą do przycumowanej łodzi i „ćwiczy” bycie gondolierką [A].
- (3) Carla kupuje gazetę i czyta w niej artykuł o kobietach podejmujących „męskie” zawody [B].
- (4) Francesco ma pretensje do córki za samodzielne wejście do gondoli [B].
- (5) Dziewczyna gra w piłkę z kolegami i zostaje upomniana przez przechodzącą sąsiadkę, że jej zachowanie nie przystoi „młodej damie” [C].
- (6) Carla poznaje Natalię (kobietę-gondolierkę) i przygląda się jej z zachwytem [D].
- (7) Bohaterka rysuje w domu postać kobiecą na gondoli [A].

¹ Zob. *First lady joins official ranks of Venice's gondoliers*, www.bbc.com/news/world-europe-10976450 [dostęp: 15.03.2020].

- (8) Kolega dziewczynki mówi jej podczas zabawy, że kobiety nie mogą pływać na gondolach [C].
- (9) Carla robi zakupy, w nagrodę otrzymuje od mamy resztę.
- (10) Dziewczynka obserwuje, jak Natalia żali się przyjaciółce, że nikt nie chce z nią pływać [D].
- (11) Ojciec wyrzuca gazetę i stwierdza, że jego córka nie będzie gondolierem [B].
- (12) Carla zabiera swoje oszczędności i zamawia kurs u Natalii. Bohaterki płyną razem łodzią.

Dostrzeżenie tej prawidłowości powinno ułatwić dalsze interpretowanie filmu przez młodych widzów. W kolejnym kroku warto zapytać ich, o czym świadczą tak zestawione ze sobą sceny, o czym w istocie mówią?

Przykładowe odpowiedzi: A – marzenia dziewczynki o byciu gondolierką; B – konflikt z ojcem; C – wrogie nastawienie ogółu do wkraczania kobiet do „męskiego” świata; D – nadzieja i radość wiążące się z postacią Natalii (kobiety-gondolierki).

Szczególnego rodzaju relacja łączy w filmie scenę pierwszą i ostatnią. One także pozostają ze sobą w ścisłym związku, tym razem jednak opartym na różnicy. W obu z nich Carla podróżuje gondolą po swoim mieście, jednak za pierwszym razem u steru jest jej ojciec, a za drugim – Natalia. Co więcej, w pierwszej scenie wybrzmiewa piosenka o brzmieniu „z płyty gramofonowej” śpiewana przez mężczyznę, zaś w scenie kończącej film słyszymy utwór w wykonaniu żeńskim. Ze względu na charakter muzyki, ale też przez wprowadzenie w ekspozycji ujęć w zwolnionym tempie początek filmu ma rys zdecydowanie bardziej melancholijny niż całkowicie radosna i beztroska scena finałowa. Proste środki filmowe służą zatem podkreśleniu tego, że zamówienie kursu u Natalii jest dla Carli przedłużeniem marzeń o własnej przyszłości i dowodem na to, iż ona także będzie mogła kiedyś przewozić ludzi gondolą. Choć zakończenie filmu można nazwać otwartym i subtelnym, wyraźnie ma ono wlać w widza nadzieję, że dzięki uporowi i wzajemnemu wsparciu kobietom uda się odmienić rzeczywistość.

Analizując estetykę filmu, warto zwrócić uwagę na powracające w nim krótkie sceny-impresje, pozbawione wymiaru fabularnego, a służące zbudowaniu odpowiedniego nastroju. Kamera wielokrotnie w czasie trwania tego krótkiego obrazu pokazuje weneckie kanały, otaczającą je zabytkową architekturę wraz z pływającymi po wodzie gondolami. Estetyka tych scen oparta jest na delikatnej muzyce, naturalnym, dziennym oświetleniu oraz dalekich, totalnych planach zdjęciowych.

Film może stanowić świetną okazję do przeprowadzenia w grupie dyskusji między innymi na temat różnic w traktowaniu płci, społecznych oczekiwań względem dziewcząt,

konstruowaniu ról płciowych itd. Przypadek ukazany w *Dziewczynie i gondoli* jest o tyle szczególny, że dotyczy wielowiekowej tradycji oraz próby jej zmiany przez 10-letnią dziewczynkę. Dyskusja powinna zatem objąć także aspekt tradycji – tego, jak ją rozumiemy, i czy wolno (lub nawet należy) ją zmieniać?

Materiały dodatkowe:

- Hendrykowski M., *Polski film fabularny dla dzieci i młodzieży*, Poznań 1994.
- Mostowska J., *Obraz filmowy*, w: tegoż, *Elementarz młodego kinomana*, Łódź 2017, s. 71–81.
- *Wielki Słownik Języka Polskiego PWN*, red. S. Dubisz, Warszawa 2018 [hasła: tradycja, spuścizna, obyczaj, zwyczaj].
- Zembowicz L., *Kim chcę być? Scenariusz lekcji wychowawczej poświęconej refleksji nad ścieżką zawodową uczniów*, <http://www.filmotekaszkolna.pl/dla-nauczycieli/materialy-metodyczne/kim-chce-byc-scenariusz-lekcji-wychowawczej-poswieconej-refleksji-nad-sciezka-zawodowa-uczniow> [dostęp: 30.03.2020].

Opracowanie stanowi własność intelektualną i majątkową Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu. Używanie go publicznie, propagowanie, przedrukowywanie i przetwarzanie w sposób prywatny lub publiczny (na przykład podczas zajęć edukacyjnych) jest tak długo legalne, jak długo pozostaje BEZPŁATNE. Jakakolwiek pośrednia lub bezpośrednia forma sprzedaży lub zarobku na odbiorcach (w domyśle: uczniach) pozostaje niezgodna z prawem.